



Riktlinjer och taxa för kommunens arbete enligt lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter.

1. Riktlinjer för kommunens ansvar enligt Lag(2018:2088) om tobak och liknande produkter

Den 1 juli 2019 träder en ny tobakslag i kraft. Genom lagen upphävs tobakslagen(1993:581) och lagen(2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Den nya lagen innebär bl.a. att den som säljer tobaksvaror och liknande produkter ska ha tillstånd för detta.

I nu gällande tobakslag gäller att butikerna anmäler försäljningen av tobaksprodukter till kommunen utan prövning av kommunen.

Enligt övergångsregler gäller att butiker som före lagens ikraftträdande anmält försäljning av tobaksvaror till kommunen, enligt nu gällande lag, får fortsätta att sälja tobaksvaror fram till 1 november 2019. Efter 1 november gäller att en ansökan måste komma in för fortsatt försäljning. Försäljningen får fortsätta enligt den förra lagstiftningen till dess att kommunen fattat beslut i ärendet.

Lagen om tobak och liknande produkter(SFS 2018:2088) innehåller bestämmelser om tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning och om användningen av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

I detta dokument berörs inte de delar i lagstiftningen som rör rökförbud.

Lagen ska inte tillämpas på produkter som är klassificerade som narkotika enligt narkotikastrafflagen(1968:64) eller som hälsofarliga varor enligt lagen(1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Ifråga om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska lagen inte tillämpas på läkemedel eller medicintekniska produkter som omfattas av läkemedelslagen(2015:315) eller lagen (1993:584) om medicintekniska produkter.

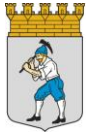
Ifråga om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare gäller även produktsäkerhetslagen(2004:451).

Förtydliganden ;

Elektronisk cigarett: en produkt som kan användas för konsumtion av nikotinånga via ett munstycke, innehållandes en tank eller en patron.

Påfyllningsbehållare: behållare som innehåller vätska med nikotin och som kan användas för att fylla på en elektronisk cigarett.

Örtprodukter för rökning: produkter som är baserade på växter, örter eller frukter som inte innehåller tobak och som kan förbrukas via förbränning.



Detaljhandel: försäljning till konsumenter.

Partihandel: försäljning till detaljhandlare, ej till konsumenter.

Försäljningsställe: en viss lokal eller ett avgränsat utrymme för detaljhandel.

1.1. Lagens syfte

Den nya lagen är ett led i den strikta reglering som rör framför allt tobaksrökning enligt förarbeten till lagen (prop.2017/18:156). Rökningen har stadigt minskat och regeringen vill se ett fortsatt minskat tobaksbruk där rökningen är starkt reducerad och inte längre ska utgöra ett stort folkhälsoproblem. Regeringen har också ställt sig bakom målet att nå ett rökfritt Sverige 2025. Regeringens avsikt med lagförslaget var att den nya lagen ska bidra till att uppnå de uppsatta tobakspolitiska målen.

Lagen ska syfta till att begränsa hälsorisker och olägenheter som kan kopplas till bruk av tobak och andra produkter som regleras i lagen, *e-cigaretter, örtprodukter för rökning och njutningsmedel som till användandet liknar rökning men som inte innehåller tobak*. Som i lagen benämns som *liknande produkter*.

Regeringen vill enligt förarbetena avnormalisera rökningen, framförallt för att skydda barn och unga.

Allmänna krav

Kommunerna har givits ansvaret för att pröva ansökningar om tillstånd som en följd av att kommunerna under många år haft tillsynsansvaret gentemot detaljhandeln.

Genom *lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter* har regeringen givit kommunerna rätt att ta ut avgift för sin tillståndsprövning och för sin tillsyn (8 kap. 1-2§§). I förarbeten till lagen görs jämförelsen med reglerna och avgifterna som rör serveringstillstånd som kommunerna sedan 1996 ansvarat för.

Avgifterna kommunerna får ta ut ska täcka personalkostnader och OH-kostnader och följa självkostnadsprincipen i kommunallagen. Kostnaderna ska täcka alla delar i kommunernas prövning och tillsyn.

Idag har Hallsbergs kommun ansvaret för handläggningen i Sydnärkekommunerna Askersund, Hallsberg, Kumla, Lekeberg och Laxå som rör serveringstillstånd och tillsyn av detaljhandel av tobak.

Verksamheten har under alla år från starten 1995 varit självfinansierad genom kommunernas avgifter för handläggning och tillsyn i dessa delar

Tillstånd enligt nya tobakslagen

Endast den som har tillstånd får bedriva detaljhandel eller partihandel med tobaksvaror.

Tillstånd krävs inte för detaljhandel- eller partihandlare som varken har säte eller fast driftställe (butik) för näringsverksamhet i Sverige.



Ett tillstånd kan gälla viss tid eller tills vidare. Om den som ansöker om tillstånd avser att bedriva detaljhandel från ett försäljningsställe (butik), ska tillståndet avse viss lokal.

Ett tillstånd får beviljas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheter i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i den nya tobakslagen. En ansökan måste vara skriftlig.

Tillstånd för detaljhandel meddelas av den kommun där försäljningsstället (butiken) är beläget. Om försäljningsställe saknas meddelas tillstånd av den kommun där företaget har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe/försäljningsställe.

Tillstånd för partihandel meddelas av den kommun där företaget har sitt säte eller, om företaget saknar säte inom landet, av den kommun där företaget har ett fast driftställe (t.ex en företagsadress).

Kommunens prövningar

Vid prövning av en ansökan om tillstånd för detaljhandel med tobaksprodukter får kommunen inhämta yttrande från Polismyndigheten. Myndigheten ska yttra sig om sökandens allmänna lämplighet för verksamheten och ska i sina yttranden redovisa de omständigheter som ligger till grund för deras bedömning i det enskilda ärendet. Är sökanden aktuell eller har varit aktuell i Polismyndighetens register med brott som kan vara av betydelse för kommunens bedömning ska detta redovisas i yttrandet.

Även yttrande från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten kan begäras in. Dock kan kravet också ställas på sökanden att han inkommer med uppgifter från dessa myndigheter.

En ansökan om tillstånd för partihandel får dock inte bifallas utan att kommunen inhämtat yttrande från Polismyndigheten och Tullverket.

Kommunens lämplighetsprövning ska avse dels sökandens vandel- ekonomisk skötsamhet och eventuell tidigare brottslig belastning, dels sökandens ekonomiska förhållanden i övrigt.

När en sökande belastas med en dom eller misstanke om brott ska bedömning göras i varje enskilt fall utifrån brottets art, svårighetsgrad och om det påverkar hans möjlighet att bedriva detaljhandel med tobak och liknande produkter. Särskilt allvarligt är brott som har anknytning till butiksrörelsen, ekonomisk brottslighet eller tobaksrelaterad brottslighet.

För att kvalificera sig efter att brott begåtts eller att man varit ekonomiskt misskötsam ska man visa att man har levt laglydigt och ekonomiskt skötsamt under en viss tid. Den så kallade karenstiden kan variera med hänsyn till brottets art.

Vid en ansökan om tillstånd kan kommunen begära in en finansieringsplan och uppgifter om finansieringen av verksamheten, för att motverka att försäljningsställen finansieras med illegala medel. Kommunen kan också kontrollera att sökanden inte är ekonomiskt beroende av eller ekonomiskt underkastad någon som är olämplig att bedriva försäljning av tobak och



liknande produkter. Ett sådant beroende kan begränsa en sökandens möjligheter att själv styra sin verksamhet.

Egenkontroll och uppgiftslämnande

Den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram samt se till att personalen får den information de behöver för att sköta försäljningen av tobaksprodukter i enlighet med lagstiftningen. Till ansökan om tillstånd ska ett egenkontrollprogram bifogas. En ansökan kan avslås om egenkontrollprogrammet saknas eller om det inte har en lämplig utformning.

Även andra handlingar som behövs för kommunens tillsyn ska presenteras om kommunen begär det (t.ex. bolagsbevis, ritningar och andra handlingar) som kommunen bedömer krävs för att kunna utöva sin tillsyn.

Under löpande tillstånd ska butiksinnehavaren utan dröjsmål anmäla uppgifter om ändrade förhållanden till kommunen som rör butiken eller ägarförhållanden.

Tillstånd vid förändringar av verksamheten

Om den som har ett tillstånd överlåter rörelsen får även lagret av tobaksvaror ingå i överlåtelsen om köparen har erhållit ett tillstånd.

Ett tillstånd upphör att gälla utan beslut av kommunen om tillståndshavaren försätts i konkurs. Om konkursboet vill driva verksamheten vidare ska en ny ansökan göras hos kommunen. En sådan ansökan behandlas med förtur.

Ett konkursbo, eller ett dödsbo, får utan krav på tillstånd sälja tobaksvarorna till annan näringsidkare som innehar tillstånd. Ingen försäljning till konsument är tillåten i sådant fall. När en verksamhet avvecklas till följd av att tillståndet återkallats av kommunen gäller samma förfarande.

Partihandlarens kontrollskyldighet

Partihandlare får endast sälja tillståndspliktiga varor till den som innehar tillstånd. Säljaren/partihandlaren ska förvissa sig om att köparen(butiken) har ett giltigt tillstånd.

Försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

En näringsidkare får som tidigare inte bedriva detaljhandel av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare utan att först ha anmält försäljningen till kommunen. Kommunen ska handlägga anmälningarna och utöva tillsyn över dessa produkter.



Åldersgränser

Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut till den som inte fyllt 18 år. Den som lämnar ut varan ska förvissa sig om att kunden är 18 år.

Om det finns anledning att tro att varan ska lämnas vidare till någon som inte är 18 år, får den inte lämnas ut (säljas).

2. Tillsyn

Förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning som ska säljas till konsument ska vara försedda med hälsovarningar (texter och illustrationer) som upplyser om hälsorisker med rökning. (kap.3 lagen 2018:2088)

Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska vara försedda med hälsovarningar och ett informationsblad.

Tillverkaren och importören ansvarar att förpackningarna förses med hälsovarningar enligt föreskrifter. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hälsovarningar. Om varan saknar hälsovarning (eller informationsblad) enligt föreskrifterna får varan inte säljas till konsument. Avseende tobaksvaror får heller inte varan säljas till detaljhandlare om hälsovarning enligt föreskrifter saknas.

Kommunen ska utöva tillsyn över detaljhandeln av tobak och liknande produkter. Kommunen utövar tillsyn över att lagen och anslutande föreskrifter följs när det gäller hälsovarningar, produktpresentation och identitets- och säkerhetsmärkning på produkterna på försäljningsstället.

Kommunen utövar också tillsyn över marknadsföringen på eller i anslutning till försäljningsstället. Viss marknadsföring avseende tobaksvaror får förekomma inomhus som inte är påträngande och som inte kan ses utifrån. För elektroniska cigaretter gäller att ingen marknadsföring är tillåten.

Kommunen utövar också tillsynen över rökfria miljöer. Det ansvaret vilar inte på tillståndsenheten utan på andra avdelningar inom kommunen.

Folkhälsomyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning för kommunerna avseende kraven på hälsovarningar (varningstexter och illustrationer) på produkterna. Länsstyrelserna ska utöva tillsyn över kommunernas verksamhet och även biträda kommunerna med information och råd m.m.

Kommunen får återkalla ett tillstånd om;

- tillståndet inte längre nyttjas.

- tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande.

- det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren ingripit.

tillståndshavaren har meddelats en varning utan att bristerna rättats till.



Istället för en återkallelse kan kommunen meddela en varning, om varning bedöms såsom en tillräcklig åtgärd. En varning får också meddelas vid allvarliga eller återkommande brister.

Vid tillsyn över detaljhandel av elektroniska cigaretter kan kommunen vid brister meddela ett försäljningsförbud eller varning, om varning bedöms såsom en tillräcklig åtgärd. Ett förbud får meddelas för en tid av högst sex månader.

Vid tillsynen har kommunen rätt till upplysningar som bedöms behövas vid tillsynen samt rätt till tillträde till alla butikens tillhörande lokaler. Polismyndigheten som också är en tillsynsmyndighet ska på begäran av kommunen vara behjälplig vid kommunens tillsyn. Kommunen och polisen ska i sina roller som tillsynsmyndighet underrätta varandra om förhållanden som kan vara av betydelse för tillsynen.

Kommunen ska skicka kopia på de beslut man tar enligt denna lag till Folkhälsomyndigheten, Polismyndigheten och Länsstyrelsen.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror utan tillstånd kan dömas för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst två år. Om brottet är grovt kan man dömas till lägst sex månader och högst sex års fängelse.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror som saknar korrekta hälsovarningar kan dömas till olovlig tobakshantering till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer tobaksvaror eller elektroniska cigaretter, eller påfyllningsbehållare, till den som inte fyllt 18 år.

Kommunen planerar sin tillsyn i en tillsynsplan som antas för varje år. Dock ska målet vara att varje försäljningsställe ska få minst ett besök per år. Kommunen skriver och expedierar ett tillsynsprotokoll för varje genomförd tillsyn.

Upptäcker kommunen brister vid tillsynen planeras ytterligare ett tillsynsbesök in för återbesök. Kvarstår bristerna vid återbesöket kommer ett nytt återbesök göras och kommunen kommer då att debitera försäljningsstället 2000 kr för det extra återbesöket.

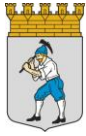
Är bristerna av allvarigare art eller inte åtgärdade vid återbesök två kan kommunen meddela en varning eller återkalla tillståndet.

Tillståndet kan också återkallas om det framkommer uppgifter eller brister hos en tillståndshavare som är av sådant slag att de skulle utgöra hinder mot att meddela tillstånd.

Detsamma gäller om bristerna funnits redan vid meddelandet av tillståndet, men uppdragats senare.

2.1 Kontrollköp

Kommunen får använda sig av *kontrollköp* för att påminna handlarna om deras skyldighet att förvissa sig om åldern på den som köper tobaksvaror m.m. Kontrollköp betraktas inte som ett tillsynsbesök. Vid kontrollköp får endast anlitade personer som fyllt 18 år. Efter genomfört kontrollköp ska kommunen snarast underrätta detaljhandlaren om resultatet. Resultatet av kontrollköpet får inte användas för administrativa åtgärder av kommunen, såsom varning eller återkallelse.



3. Avgifter

Kommunen får ta ut en avgift för prövningen av en ansökan enligt lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter. Kommunen får också ta ut avgift för sin tillsyn enligt samma lag. Avgifternas storlek beslutas av kommunfullmäktige.

De nya kraven på kommunerna i och med tillståndsplikten kommer medföra ökade kostnader för kommunens tobakshandläggning. Dels vad avser den ökade omfattningen av tillsynen enligt nya lagen, dels vad avser den omfattande prövningen kommunen ska göra för att utröna sökandens personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt i ärendet. Nedan finns samlade avgifterna för handläggning och tillsyn enligt riktlinjerna. Avgifterna är beräknade efter hur mycket arbetstid som avsätts på varje enskilt ärende.

Kommunala avgifter enligt självkostnadsprincipen behöver inte motsvara kostnaden i varje enskilt ärende utan kan beräknas efter schablon. Avgifterna kan variera mellan kommunerna i landet beroende på att de faktiska kostnaderna är olika och att också ambitionsnivån kan vara olika mellan kommuner. Ambitionsnivån regleras i kommunernas riktlinjer och i tillsynsplaner m.m.

3.1 Ansökningsavgifter

Ansökan om permanent tillstånd

Ansökan för att erhålla ett permanent försäljningstillstånd kräver ett omfattande remissförfarande. Polis, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten ska yttra sig i ärendet. Remisshandlingar ska skickas ut till dessa myndigheter, bevakas och remissyttranden ska bedömas och arbetas in i utredningen/beslutsunderlaget. Det tänkta försäljningsstället ska besökas och tid med sökanden ska avsättas. Finansieringen av en köpeskilling ska eventuellt bedömas. Den totala handläggningstiden från diarietföring till meddelande av beslut är ca 2 månader.

Effektiv arbetstid bedöms vara 8-10 tim.

En motsvarande ansökan för partihandelstillstånd kräver samma förfarande och samma arbetsinsats och ska därför belastas med samma avgift. *Avgift 7 000 kr.*

Anmälan om väsentligt ändrade ägarförhållanden

Anmälan om ändrade uppgifter enligt 5 kap.7 § ska göras utan dröjsmål till kommunen. Det kan t.ex. avse en ändring av försäljningsställets storlek eller ändring av bolagsman eller styrelse. Avser ändringen bolagsman eller styrelse ska kommunen öppna ett tillsynsärende och utreda förändringen i bolaget. En sådan anmälan som avser väsentligt ändrade ägarförhållanden eller om ett bolag med tillstånd säljs eller en delägare byts ut eller kommer



till liknar i många delar en nyansökan och det är därför motiverat med en extra avgift. De nya delägarna ska prövas, vandelsprövas och finansieringen ska prövas. *Avgift 5 000 kr.*

Ansökan om tillfälligt tillstånd

Ansökan för tillfälliga tillstånd för detaljhandel kan avse försäljning några dagar under t.ex. en mässa eller under en festival. En sådan ansökan som avser en kortare period eller under några få dagar kräver oftast endast en remiss till polisen och arbetstiden beräknas vara ca en dag. Tillsynsavgift tas inte ut för denna typ av tillstånd. *Avgift 2 000 kr*

Ansökan om säsongstillstånd

Ansökan för säsongstillstånd kräver en liknande arbetsinsats som en nyansökan men inte lika mycket tillsyn. Heller kräver säsongstillstånd inget administrativt arbete under övriga året. Det är rimligt att en sådan ansökan debiteras med en avgift motsvarande den årliga tillsynsavgiften som gäller för ett permanent tillstånd (5000 kr) för att inga konkurrensfördelar ska följa av ett säsongstillstånd. Tillsynsavgift tas inte ut för denna typ av tillstånd. *Avgift 5 000 kr.*

3.2 Tillsynsavgifter

Årlig tillsynsavgift

Kommunens tillsyn består av flera delar. En administrativ del, inre tillsyn, och en kontroll på försäljningsstället, yttre tillsyn. Delar av den information som i olika sammanhang ges till tillståndshavare kan betraktas som förebyggande tillsyn.

Den inre tillsynen består i planering av tillsyn, kontakter med andra myndigheter, efterarbete som rapportskrivning och kommunikering, utarbetande av beslutsunderlag och underhåll av register. Det är rimligt att tillståndshavare bidrar till denna del av kommunens arbete och inte endast den del som direkt rör försäljningsstället i form av den yttre tillsynen.

Den tillsynsavgift som tas ut ska bidra till alla delar i tillsynen. Med beräkningen att kommunen gör minst ett tillsynsbesök per år per försäljningsställe samt arbetar med förebyggande tillsyn och inre tillsyn ska avgiften per butik och år vara *5 000 kr.*

Extra tillsynsavgift vid återbesök.

Om kommunen upptäcker brister i försäljningsstället vid tillsynen uppmanas tillståndshavaren att åtgärda bristerna. Kommunen gör då inom 14 dagar ytterligare tillsyn i försäljningsstället för att utröna om bristerna åtgärdats, ett återbesök.

Kvarstår bristerna krävs ytterligare ett återbesök som debiteras med *2 000kr.*

Att det extra återbesöket debiteras gynnar efterlevnaden av lagstiftningen samtidigt som kommunen kan ta ut en avgift för sina extra kostnader som ett tredje besök innebär



Alternativet torde vara att alla tillståndshavare skulle bidra med höjd avgift för dessa extra återbesök.

Tillsynsavgift för institutioner

Institutioner (vårdinrättningar, anstalter, företagscafeterior) som inte kräver tillsyn i större omfattning besöks på uppkommen anledning varför tillsynsavgiften bestäms till 1 500 kr/besök.

Tillsynsavgift för elektroniska cigaretter

Avgift för tillsyn av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare kan kräva flera återbesök varför avgiften bör motsvara extra tillsynsavgift vid återbesök. För elektroniska cigaretter gäller anmälningsplikt till kommunen. Inget tillstånd krävs för att sälja denna typ av produkter till allmänheten. Dock har dessa produkter strängare marknadsföringskrav. *Avgift 2000 kr.*

3.3 Sammanställning Taxor.

Ansöknings- och prövningsavgifter

Ansökan permanent tillstånd	7 000 kr
Väsentligt ändrade ägarförhållanden	5 000 kr
Ansökan tillfälligt tillstånd	2 000 kr
Ansökan om säsongstillstånd	5 000 kr

Tillsynsavgifter

<i>Årlig tillsynsavgift permanent tillstånd</i>	<i>5 000 kr</i>
<i>Extra tillsynsavgift vid återbesök</i>	<i>2 000 kr</i>
<i>Tillsynsavgift för institutioner per besök</i>	<i>1 500 kr</i>
<i>Tillsynsavgift för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare</i>	<i>2 000 kr</i>